

DIAGNOSTISET PALVELUT (LIITE 5)

Laatija: Hannu Manninen, vs. palveluyksikköjohtaja, Kuvantamiskeskus, KYS

Alla oleva kliinisen radiologian, kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen, kliinisen neurofysiologian ja kliinisen patologian erikoisalojen järjestämisuunnitelma on laadittu yhdessä ervan keskussairaaloiden ko. erikoisalojen ylläkäreiden kanssa ja on heidän hyväksymänsä.

KYSin erityisvastuualueen kliinisen radiologian, kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen, kliinisen neurofysiologian ja kliinisen patologian erikoisalojen tutkimusten tarpeen arvioidaan pysyvän ennallaan tai kasvavan. Erikoislääkäreistä ja erityisesti tiettyjen suppeiden osaamisalueiden hyvin hallitsevista lääkäreistä on pulaa. KYSin rooli erityisosaamiskeskuksena ja uusien menetelmien ja laitteiden arvioijana on edelleen tärkeä.

Keskittettävät toiminnot

Toimintojen nykyinen keskittäminen rajoittuu alla lueteltujen tutkimusten keskittämiseen KYSiin.

Kliininen radiologia	Vaativa neuroradiologinen kuvantaminen ja konsultaatio - Vaativat sydämen magneettitutkimukset - Epilepsiakirurgian edellyttämät vaativat preoperatiiviset kuvantamistutkimukset Monimutkaiset toimenpideradiologiset hoidot kuten aortan, kaula- ja pään valtimoiden toimenpiteet, mukaan lukien akuutin aivoaltimotuksen katetrihoidot, verisuonimalformaatioiden hoidot sekä vertebroplastiat
Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede	- 15-happi-, 11-hiili- ja 68-Ga -tutkimukset sekä 18-fluorileimatuista harvoin tehtävät tutkimukset keskitetään KYSiin - harvinaiset isotooppitutkimukset ja -hoidot (Sirt, MIBG, Lutetium) - Epilepsiaselvittelyt - Harvinaiset kliinisen fysiologian tutkimukset (lihasaitiopaine)
Kliininen neurofysiologia	- Yksisy-EMG ("single-fiber-EMG") - Elektroretinografia (ERG) - Vauvaikäisten herätepotentiaalit - Uniyksikössä tehtävät vaativat unipolygrafiat - EEG-videotelemetriatutkimukset

	<ul style="list-style-type: none">- Tuntokynnysmittaukset- Leikkaussalimonitoroinnit (IOM)
Kliininen patologia	<ul style="list-style-type: none">- Vaativat lääketieteelliset obduktiot (mm. CJ, muut vaaralliset infektiot) ja pediatriinen patologia

Erikoisalakohtaiset selvitykset

Esitykset erikoisaloittain

Radiologiset kuvantamispalvelut ja toimenpideradiologia

Laatijat: Hannu Manninen ja Juhana Hakumäki

Radiologinen kuvaustoiminta

Kuvauksia tehdään hyvin eritasoisissa terveydenhuollon yksiköissä. KYSin ervalla radiologista kuvaustoimintaa on yliopistosairaalan lisäksi neljässä keskussairaalassa ja kahdessa alue- tai muussa sairaalassa (Varkaus, Iisalmi) ja kymmenissä erikokoisissa terveystieteiden kuvauksipisteissä.

Radiologinen päivystystoiminta on järjestetty keskussairaaloihin ja KYSiin; KYSissä on 24/7 sairaalapäivystys (ns. aktiivipäivystys) ja vapaamuotoinen takapäivystys. KYSissä on lisäksi toimenpideradiologian vapaamuotoinen, erityisesti akuutin aivoaltimotukosten katetrihoitojen 24/7 saatavuuden turvaava päivystys ja toimenpideradiologiaan erikoistuneilla röntgenhoitajilla vapaamuotoinen päivystys. Muissa keskussairaaloissa Savonlinna lukuun ottamatta on radiologisten tutkimusten saatavuus turvattu vapaamuotoisella radiologipäivystyksellä 24/7.

Radiologit tekevät erikoistutkimuksia (esim. neuroradiologisia MRI-kuvauksia) ja toimenpideradiologisia hoitoja kiireellisissä tapauksissa päivystysajalla lisääntyvässä määrin myös hälytystyönä. Erityisesti lomakausina myös yksinkertaisempia toimenpideradiologisia hoitoja ohjautuu ervan keskussairaaloista KYSiin.

Radiologisen kuvantamisen ja toimenpideradiologisten hoitojen merkitys päivystysajalla on koko ajan kasvamassa eikä saatavuutta voida ervalla tällä hetkellä pitää tyydyttävänä.

Teleradiologia ja konsultointi

KYSin ervan radiologian yksiköissä kaikki kuvat tuotetaan digitaalisina; kuvaus, diagnostinen tarkastelu, kuvien siirto ja arkistointi tapahtuvat sähköisesti. Ervan PACS-järjestelmät on yhdistetty toisiinsa käyttämällä Sectra PACS Cross Platform Connectivity (Sectra CPW) -ohjelmistolaajennusta. Se mahdollistaa kuva-, lähete- ja lausuntodatan jakamisen eri PACSien välillä. Tällä ratkaisulla data-integraatio työasemalta toteutetaan Sectra SHS-palvelimelle, jolloin dataa ei tarvitse fyysisesti siirtää PACS-arkistosta toiseen. Data noudetaan toisen organisaation Sectra SHS-palvelimelta suoraan sitä tarvitsevan tahon Sectra IDS7-työasemalle. Kun istunto suljetaan, poistuu samalla kaikki ulkopuolinen data sitä käyttäneen tahon PACS-työasemalta. Ainoastaan lokitieto käytöstä jää. Kuvatussa integraatiossa siirretään kuvadatan lisäksi myös kliininen data eli potilaan lähete- ja lausunnotieto. Jos tutkimus sanellaan, siirtyy lausunnotieto kohde organisaation potilastietojärjestelmään.

KYSin ervalla NeaPACS:lla toimiva PKKS voidaan liittää osaksi kuvattua kokonaisuutta samalla Sectra CPW-ohjelmistolla luomalla Sectra IDS7-näkymään oma työlista. Tässä mallissa kuvansiirto tehdään fyysisesti ja rajauksena on, että vain kuvadata siirtyy. Lausunnotuotantomahdollisuus tähän yhteyteen on mahdollista luoda yhteistyössä sairaanhoitopiirien ja ohjelmistotoimittajien kanssa ja se on otettava tavoitteeksi.

KYSin ja ervan keskussairaaloiden välillä on myös jo nyt käytettävissä joustava kuvansiirtomahdollisuus, missä keskussairaaloissa tehdyt tutkimukset saadaan helposti siirrettyä KYSin digitaalikuva-arkistoon. Radiologisessa koulutus- ja kliinisessä meeting- toiminnassa hyödynnetään myös videoyhteyksiä KYSin ja ervan sairaaloiden välillä (mm. vatsa-aortan aneurysma-meeting). KYSissä tähän meeting-toimintaa on integroitu myös digitaalipatologia.

Esimerkiksi radiologien konsultaatiot voidaan tällä ratkaisulla järjestää alueellisesti aiempaa joustavammin. Teleradiologian avulla voidaan nopeuttaa palveluja, vähentää päällekkäiskuvauksia, parantaa potilaan hoitoa sekä vähentää potilaskuljetuksia. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä tämän prosessin hallittu toteuttaminen on pitkällä mm. KYSin koordinoiman alue-PACS -projektin ansiosta. Lähes kaikki shp:n alueella otettavat natiivikuvat hammaskuvauksia lukuun ottamatta ovat jo KYSin PACS:ssa ja laiteusintojen myötä myös radiologian yksiköiden UÄ-kuvat saadaan digitaaliarkistoon.

Kaikilla PSSHP:n organisaatioilla on katseluyhteys KYSin PACS- järjestelmään.

KYS Kuvantamiskeskuksen patologian osasto on ottanut syksyllä 2016 käyttöön digitaalisen patologian järjestelmän, jossa perinteinen histopatologia ja sytologia digitoidaan ja diagnostiikka tapahtuu osalla näyteryhmistä mikroskoopin sijaan tietokonetyöasemalla. Tämä mahdollistaa pitemmällä tähtäimellä digitaalisen patologian konsultointipalvelun ja jopa alueellisen erikoistumisen patologien osaamisprofiiliin mukaan. Erva-alueella olisi otettava tavoitteeksi leikkauksien hankinta keskussairaaloihin sekä yhteensopivat integraatoratkaisut myös etäpatologian tarpeisiin. Digitaalipatologiassa voidaan hyödyntää samaa radiologian PACS-alustaa.

Erva-yhteistyö

KYSissä toimivat miljoonapiirin ainoat neurokirurgian ja sydänkirurgian yksiköt. KYS tarjoaa valtakunnallisesti epilepsiakirurgista hoitoa. Näihin toimintoihin liittyen painottuu vaativa neuro-radiologinen kuvantaminen ervalla KYSiin.

Alueen keskussairaalat tarvitsevat mm. neuro-, sydän-, thorax- ja verisuonikirurgisissa konsultaatioissaan joustavat ja viiveettömät kuvansiirto-mahdollisuudet KYSiin.

Sydämen magneettitutkimukset ja epilepsiakirurgian edellyttämät vaativat preoperatiiviset kuvantamistutkimukset keskitetään KYSiin. Samoin monimutkaiset toimenpideradiologiset hoidot kuten aortan, kaula- ja pään valtimoiden toimenpiteet (mukaan lukien akuutin aivovaltimotuksen kateritrombektomiat) ja verisuonimalformaatioiden hoidot sekä vertebroplastiat keskitetään erva-työnjaossa KYSiin. Uusia, laajenevia yhteistyöalueita ovat akuutin iskeemisen aivo-ohjauksen katetrihoito ja hoitoresistentin verenpainetaudin hoito munuaisarterian katetri de-nervaatiolla. Näiden, kuten muidenkin uusien radiologisten kuvaus- ja toimenpidetekniikoiden testaus ja käyttöönotto on keskitettävä yliopistosairaalaan.

Toisaalta erityisosaamista edellyttävien radiologisten kuvantamis- ja toimenpideradiologisten palvelujen alueellisen tasapuolisuuden takaamiseksi ervan keskussairaaloitten radiologien on toivottavaa osallistua alueellisiin koulutustilaisuuksiin ja KYSin/Itä-Suomen yliopiston elinkoh-taisiin lisäkoulutus-ohjelmiin.

Kehittämisehdotuksia: Päivystysaikaisten radiologisten tutkimusten ja lausuntojen saatavuutta on parannettava ervalla. Erityisesti aivo-ohjauksipotilaiden adekvaatti kuvantaminen er-va-

sairaaloiden päivystyksissä sekä nopeat konsultaatioyhteydet, potilasvalinta hoitoihin, ja potilassiirrot ovat painopistealueita.

Katetritrombektomioiden 24/7-saatavuuden turvaamiseksi KYSissa on 1.10.2017 alkaen toiminut toimenpideradiologien vapaamuotoinen päivystys.

Valtakunnallisesti kuvansiirtoyhteyksiä ja konsultaatiomahdollisuuksia tulee kehittää erityisesti yliopistosairaaloiden välillä.

Toisaalta asia liittyy ervan kliinisten erikoisalojen kuten neurologian, trauma-, thorax- ja verisuonikirurgian päivystysajan konsultaatioiden ja akuuttien oireyhtymien hoitojen saatavuuden parantamiseen.

Kliininen fysiologia ja isotooppilääketiede

Laatija: Hanna Mussalo

Uudet lääketieteelliset haasteet

PET/TT-tutkimusten tarve kasvaa edelleen ja tutkimuksen saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Tiedonsiirron kehittyminen ja yhteiset tietoverkot mahdollistavat laajemman yhteistyön eri sairaaloiden ja perusterveydenhuollon välille.

Painopistealueet

Itä-Suomessa väestö ikääntyy. Yleiset kansansairaudet ovat entistä iäkkäämmillä. Kliinisyfysiologisten tutkimusten tarpeen ei odoteta vähenevän, mutta tutkittavat ovat todennäköisemmin entistä iäkkäämpiä. Tutkittavana on runsaasti potilaita, joilla on muun muassa sydän- ja verenkiertoelimistön sairauksia, astmaa ja keuhkohtaumatautia sekä syöpää.

Palvelujen saatavuus

Suurin osa perusterveydenhuollon tarvitsemista kliinisyfysiologisista tutkimuksista tuotetaan terveyskeskuksissa. Vaativia kliinisen fysiologian tutkimuksia ja isotooppilääketieteen tutkimuksia tehdään keskussairaaloissa. Tutkimusten saatavuus on hyvä. Erityisen vaativat, harvinaiset tai kalliita investointeja vaativat tutkimukset on keskitetty yliopistosairaalaan.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö

Yhteistyötä kehitetään alueellisten ohjeiden yhtenäistämässä (esim. EKG, spirometria, kliininen kuormituskoe, alaraajaverenkierron mittaus) sekä perusterveydenhuoltoon kohdistuvassa opetuksessa ja menetelmäohjauksessa. Erityisesti alueellisessa EKG-järjestelmässä KFI:n osuus on keskeinen. Hoitohenkilökunnan osaamistasoa kliinifysiologisista tutkimusta kohotetaan pitämällä aktiivisesti yhteyttä oppilaitoksiin ja ammattijärjestöihin.

Erva-järjestelyt

Osa keskussairaaloista ostaa toistaiseksi PET/TT-tutkimukset KYSistä ja jatkossa PET/TT-toiminta keskitetään sädehoitoa antaviin sairaaloihin. Muut kuin 18F-tutkimukset keskitetään jatkossakin KYSiin. PET/MRI-toiminta keskitetään KYS:iin. Keskussairaalat ostavat KYSistä satunnaisesti muita harvinaisempia isotooppitutkimuksia ja hoitoja (esim. SIRT, MIBG ja Lutetium) sekä harvinaisempia kliinisen fysiologian tutkimuksia. ERVA-alueella pyritään yhdistämään EKG- ja Holter-tietokannat. KYSistä ostetaan myös satunnaisia lausuntopalveluita. PKSSK vastaa Savonlinnan keskussairaalan isotooppitoiminnan tutkimusten oikeutuksesta ja lausuu siellä tehdyt isotooppitutkimukset.

Erikoislääkärikoulutus

Valtakunnallisen selvityksen mukaan erikoislääkäreistä on alueella pulaa. Erikoislääkäreiden koulutus ei vastaa poistumaa vaan eläkkeelle siirtyy enemmän kuin uusia erikoislääkäreitä valmistuu. Erikoislääkärivaje jää edelleen korjaamatta. Yhteistyössä Itä-Suomen Yliopiston kanssa kliinisen fysiologian ja isotooppilääketieteen erikoislääkärikoulutusta ja molekyyli- ja fuusiokuvantamisen lisäkoulutusta tehostetaan ja pyritään toteuttamaan sitä osittain myös alueen suurimmissa keskussairaaloissa.

Kliininen neurofysiologia

Laatija: Esa Mervaala

Uudet lääketieteelliset haasteet

Erityisiä uusia haasteita ei ole tullut esiin. Keskeisen erikoisalan haaste on saada säilytettyä toiminnat keskussairaaloissa, erityisesti Jyväskylässä, jossa ei lainkaan kl. neurofysiologian vi-
ranhaltijaa.

Painopistealueet

Uusia toiminnan painopistealueita ei noussut esiin. Keskeiset painopistealueet ovat edelleen ENMG-, EEG- ja unitutkimusten tuottaminen.

Väestönkehitys ja sen tuomat haasteet

Muuttuvan väestönkehityksen tuomat haasteet pyritään ottamaan huomioon eri KNF-yksiköiden toiminnoissa mahdollisuuksien mukaan.

Erva-järjestelyt

Nykyisten tutkimusten porrastus* on varsin tyydyttävä. Uusia erityistoiveita tai -tarpeita ei ole noussut esiin.

- Kl.neurofysiologian tutkimusten porrastus (sovittu v. 2012)
- KYSiin keskitetty:
 - Yksisy-EMG ("single-fiber-EMG")
 - Elektroretinografia (ERG)
 - Vauvaikäisten herätepotentiaalit
 - Näkö ja tuntoherätepotentiaalit (VEP ja SEP)
 - Laajat unipolygrafiat
 - EEG-videotelemetriatutkimukset
 - Tuntokynnysmittaukset
 - Leikkaussalimonitoroinnit (intraoperative monitoring, IOM)

Erikoislääkärikoulutus

Erikoislääkäritarve on olemassa. Keskussairaaloiden mahdollisuudesta toimia osaksi koulutuspaikkoina on keskusteltu ja on todettu, että tästä on jo olemassa aiemmin tehty sopimus KSKS:n kanssa, mutta sitä ei ole kertaakaan käytetty. Kaikkien keskussairaaloiden kohdalla on mahdollista tehdä erilinen sopimus koulutuspaikkoina toimimisesta.

Kliininen patologia

Laatija: Vesa Kärjä

Uudet lääketieteelliset haasteet

Patologian alan tutkimusten tarve lisääntyy ja molekyylipatologisten tutkimusten määrä kasvaa. Digitaalipatologian kuvan käsittely, tallentaminen, sähköinen tiedonsiirto ja yhteensopi-

vuus erva-yksiköissä ja perusterveydenhuollossa tulee huomioida ottaen mukaan myös Kanta- ja Kvarkkiarkistojen vaatimukset.

Painopistealueet, väestökehitys ja sen tuomat haasteet

Kasvaintautien määrän lisääntyminen ja kasvainten hoidon monipuolistuminen ja yksilöidyn diagnostiikan tarve ovat merkittäviä patologian alan tutkimukseen ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä. Molekyylipatologian merkityksen lisääntyminen ja menetelmien kehittyminen ovat muuttaneet patologiaan liittyviä diagnostisia vaatimuksia. Onkologian uusien hoitomenetelmien käyttöönotto vaatii kasvainkohtaista molekyylipatologista luokittelua, joka perustuu erilaisiin molekyylibiologisiin menetelmiin. Patologian laboratorion toiminnassa täytyy ottaa huomioon myös biopankkitoiminta.

Palvelujen saatavuus ja ERVA-järjestelyt

Histologiset ja sytologiset näytetutkimukset sekä obduktiopalvelut ja niihin liittyvät erikoisvärjäykset ja yleisimmät immunohistokemialliset värjäykset tuotetaan tällä hetkellä itsenäisesti jokaisessa patologian yksikössä. Kuitenkin Sosterin patologin eläköidyttyä patologian palveluita, mukaan lukien lääketieteelliset ruumiin avaukset, sovitaan ensisijaisesti Kuopion yliopistolaisen sairaalan kanssa. Näytepreparaatit voidaan edelleen valmistaa Savonlinnassa.

Yo-sairaalaan keskitettävä vaativa diagnostiikka

- neuropatologia
- pediatrinen patologia
- luu- ja pehmytkudospatologia
- vaativaan gynekologisen onkologiaan ja rintasyöpään liittyvä patologia
- keuhkomuutosten kryobiopsiat
- munuaisbiopsiat
- elektronimikroskopia
- vaativat lääketieteelliset obduktiot
 - Creutzfeldt Jakob ja muut tartuntavaaralliset vaaralliset infektiot

Vaativa diagnostiikka ja erityispalvelut kuten neuropatologia, pediatrinen patologia, luu- ja pehmytkudospatologia, vaativaan gynekologisen onkologiaan liittyvä ja vaativaan rintasyöpäkirurgiaan liittyvä patologia, keuhkomuutosten kryobiopsiat, munuaisbiopsiat ja elektronimikroskopia tulee keskittää yliopistosairaalaan. Myös vaativat lääketieteelliset obduktiot, kuten Creutzfeldt Jakob ja muut tartuntavaaralliset vaaralliset infektiot, keskitetään yliopistosairaalaan.

Molekyylipatologian lisääntyminen tulee lisäämään myös uusien sairaalasolubiologien ja vakanssien tarvetta. Sairaa lasolubiologien koulutusta, yhteistyön ja sijaisjärjestelyiden toteuttaminen tulee kehittää erä-alueella. Sairaa lasolubiologin virkoja on Kuopiossa ja Jyväskylässä. Lisäksi sairaalasolubiologin vakansseja tarvittaisiin Joensuussa, Mikkelissä ja Savonlinnassa.

Sytologiaan perehtyneiden bioanalyytikkojen ja obduktiopreparaattorien koulutusta tulee kehittää alueellisesti. Videovälitteistä meeting-toimintaa on jo eri sairaaloiden välillä ja sitä täytyy laajentaa.

Tieteellistä yhteistyötä tulee kehittää ainakin Kuopion ja Jyväskylän patologian yksiköiden välillä.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö

Patologian alan palvelut tuotetaan erikoissairaanhoidossa, alihankintana yksityissektorilta tai yksityissektorilla. Myös aluepatologiaa kehitetään tulevaisuudessa KYS:n alueella.

Erikoislääkärikoulutus

Erikoislääkäripula alueella on kiistaton. KYS vastaa alueensa patologian erikoislääkäreiden koulutuksesta ja pyrkii omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että alueella olisi riittävästi patologeja. Koulutuksen volyyminä olisi lisättävä ja keskussairaalahakson suorittamista Jyväskylässä ja Joensuussa tulee edistää.

Laboratoriopalveluiden tuottajina Islab Ilky ja Fimlab Laboratoriot Oy

Laatija: Päivi Ylikangas ja Merja Miettinen

Kliinisen kemian - ja mikrobiologian sekä genetiikan laboratoriopalveluista vastaa neljän sairaanhoitopiiriin osalta Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (Islab), jonka jäseniä (omistajia) ovat Pohjois-Savon ja Itä-Savon sairaanhoitopiirien kuntayhtymät, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalveluiden kuntayhtymä (Essote), sekä Siun sote – Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä sekä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä. Vastaavasti KSSHP hankkii palvelut osittain omistamaltaan Fimlab Laboratoriot Oyltä.

Oheinen kuvaus on laadittu Islabin toimintojen perusteella ja kuvauksen on laatinut Islabin johtava ylilääkäri Päivi Ylikangas ja Merja Miettinen. Fimlab Laboratoriot Oy tuottaa vastaavat palvelut Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin osalta.

Uudet lääketieteelliset haasteet

Molekyylibiologian teknologioiden käyttö ja genetiikan tutkimusten kustannukset ovat olleet muutaman vuoden ajan nousussa. Laboratorioiden keskeisinä yhteistyötahoina ovat harvinaissairauksien yksiköt sekä keskus- ja yliopistosairaalat.

Helsingin yliopistollinen sairaala ja Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB) ovat solmineet 17.6.2019 yhteistoimintasopimuksen laboratoriopalveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä. Sopimuksen tavoitteena on parantaa laadukkaiden laboratoriopalveluiden saatavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Sopimuksen tarkoituksena on hyödyntää sopijapuolten asiantuntemusta ja resursseja tehokkaalla tavalla, varmistaa laboratoriodiagnostiikkaan vaadittava erityisosaaminen ja sen kehittyminen sekä edistää uusien laboratoriotutkimusmenetelmien käyttöönottoa potilashoitoa edistävästi. Sopijapuolten tarkoituksena on edelleen turvata laboratoriopalveluiden jatkuvuus myös poikkeusoloissa

Erikoislääkärikoulutus ja tutkimushenkilöstön koulutus

ISLAB kouluttaa kliinisen kemian ja kliinisen mikrobiologian erikoislääkäreitä. Molemmilla erikoisaloilla on yksi erikoistuva lääkäri. Sairaalakemistejä on koulutettu voimakkaasti ennakoimaan sairaalakemistien eläköitymisiä. Tällä hetkellä Islabissa on aktiivisessa koulutusvaiheessa kaksi erikoistuva kemistiä ja yksi sairaalamikrobiologi. Kaksi erikoistuvaa kemistiä aloitti v. 2021 alussa. Aktiivisen oman koulutustoiminnan avulla pystymme turvaamaan asiantuntijajhteisömme toiminnan.

Islabin palvelutuotannon järjestelyt

Islabilla on vuonna 2021 noin 80 toimipistettä, jotka jakautuvat keskuslaboratorioihin, sairaalalaboratorioihin sekä terveyskeskusten yhteydessä toimiviin lähilaboratorioihin. Kaikki Islabin omistajasairaanhoidopiirien jäsenkunnat ovat siirtäneet laboratoriopalveluiden tuotantovastuun Islabille. Islabin toiminta tukee terveydenhuoltojärjestelmän tarpeita ja palvelutuotannon arkisista järjestelyistä neuvotellaan säännöllisesti asiakasyhteisöjen, alueen terveyskeskusten ja sairaaloiden kanssa. Islab jatkaa toistaiseksi liikelaitosmallilla 31.12.2022 loppuun saakka.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, sote, muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja tuottamisvastuun yhdessä rahoituksen kanssa. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä diagnostiikkapalvelut on organisoitava uudelleen hyvinvointialueella ja hyvinvointialueiden muodostamilla yhteistyöalueilla. Itä-Suomen nykyisellä erwa-alueella SiunSoten, Esso-

ten ja Sosterin sekä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (PSSHP) laboratoriopalvelut tuottaa Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB). Toiminnan organisaatiomuotona on kunnallinen liikelaitos, joka uuden lainsäädännön mukaan ei ole mahdollinen useamman hyvinvointialueen omistamana. Tästä syystä Itä-Suomen yhteistyöalueella on päätettävä yhteisesti laboratorioalan diagnostiikkapalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alueella laboratoriopalvelut tuottaa Fimlab laboratoriot Oy.

Itä-Suomen laboratoriopalveluiden osalta muutos tarkoittaa sitä, että järjestämisvastuun siirryessä kunnilta hyvinvointialueille, ISLAB liikelaitoskuntayhtymänä on purettava ja sen tilalle perustettava uusi yhtiö- tai yhtymämalli. Lakien hyväksyminen mahdollistaa laboratoriopalvelujen järjestämisen eri tavoin. Käytännössä hyvinvointialue voi tuottaa palvelut itse, perustaa muiden hyvinvointialueiden kanssa hyvinvointiyhtymän tai osakeyhtiön. Julkisena yhtiönä toimiminen vaatii sote-lainsäädännön tarkentamista.

Vuoden 2017 aikana on laadittu selvitys ISLABn mahdollisuuksista toimia osakeyhtiömallissa, vuonna 2019 jatkettiin osakeyhtiöittämisselvitystä teettämällä liikelaitoskuntayhtymän arvonmääritys. Kevään 2021 aikana laadittiin vielä rakennevaihtoehtoja kuvaava raportti päätöksenteon tueksi. Viimeksi mainitussa selvityksessä on todettu Hyvinvointiyhtymän olevan arvioinnin perusteella paras ja taloudellisin vaihtoehto laboratoriopalveluiden tuottamiseksi nykyisten omistajien tuleville hyvinvointialueille.

Tässä järjestämissopimuksessa sovitaan, että Itä-Suomen laboratorio liikelaitoskuntayhtymän tilalle aloitetaan hyvinvointiyhtymän perustamisen valmistelu, joka jatkossa tuottaa laboratoriopalvelut nykyisten omistajien alueella toimiville hyvinvointialueille. Asiasta on käyty aikaisemmin neuvotteluja Kys ervan johtoryhmissä ja syysseminaarissa 17.9.2021.

Sairaaloiden toimintatehokkuuden kasvaessa potilaiden hoitajaksojen pituudet ovat lyhentyneet ja myös laboratoriopalveluiden nopeuteen kohdistuu aiempaa suurempia odotuksia. Lähilaboratorioista on järjestetty päivittäiset kuljetusyhteydet sairaalalaboratorioihin tai keskuslaboratorioon. Suurin osa kliinisen kemian ja kliinisen mikrobiologian analyysitoiminnasta tehdään Kuopiossa, Mikkelissä, Joensuussa ja Savonlinnassa sijaitsevilla toimipisteillä. Perustutkimusten osalta omavaraisuusaste on korkea kaikissa aluelaboratorioissa - noin 95 % analytiikasta tuotetaan paikallisesti.